

INGLIZ TILIDAGI FRAZELOGIZMLARNING SEMANTIK VA STILISTIK XUSUSIYATLARI

Alfraganus universiteti
Filologiya fakulteti
Ingiliz tili 2 - kurs talabasi
Siddiqova Nozila Qaxramon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilidagi frazeologizmlar (idiomalar)ning semantik va stilistik tekshiruvlari ko'rsatishda. Frazeologik birliklarning shakl va ma'naviy hayotidan o'ziga xosligi, nutqda ekspressivlik va obrazlilikni ta'minlashdagi roli qutqariladi. Shuningdek, maqolada frazeologizmlarning turlari, tajriba ma'lumotlari o'zgarishi, madaniy va tarixiy omillar bilan bog'liq semantik asboblarning hamjamiyatda qo'llab-quvvatlanadigan qo'shimchalar ilmiy misollar asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, frazeologizm, idioma, semantika, stilistika, ma'no barqarorligi, ekspressivlik, obrazlilik.

СЕМАНТИКО-СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация: В статье представлено семантико-стилистическое исследование фразеологических единиц (идиом) английского языка. Изучается своеобразие фразеологических единиц в плане формы и духовной жизни, их роль в обеспечении выразительности и образности речи. Также рассматриваются типы фразеологических единиц, их изменения в эмпирических данных, семантические приёмы, связанные с культурно-историческими факторами, и дополнения, поддерживаемые обществом на основе научных примеров.

Ключевые слова: Английский язык, фразеология, idioma, семантика, стилитика, устойчивость значения, выразительность, образность.

SEMANTIC AND STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH PHRASEOLOGICAL UNITS

Abstract: This article presents a semantic and stylistic study of phraseological units (idioms) in the English language. It examines the uniqueness of phraseological units in terms of form and spiritual life, as well as their role in ensuring the expressiveness and imagery of speech. It also examines the types of phraseological units, their variations in empirical data, semantic devices associated with cultural and historical factors, and additions supported by society based on scientific examples.

Keywords: English language, phraseology, idiom, semantics, stylistics, stability of meaning, expressiveness, imagery.

Ingliz tilidagi frazeologizmlar tilning leksik boyligini to'ldiribgina qolmay, uning milliy madaniy merosini, tarixiy tajribasini va xalqning dunyoqarashini ham o'zida mujassam etadi. Frazeologik birliklar ikki yoki undan ortiq so'zdan tashkil topib, shakl jihatidan barqaror, ma'no jihatidan esa ko'chma ma'noga ega bo'ladi. Ya'ni, iborani tashkil etuvchi so'zlar alohida tarzda o'z ma'nosini yo'qotib, butun ibora umumiy va mustaqil bir ma'noni anglatadi. Masalan, *spill the beans* "maxfiy ma'lumotni ochib qo'ymoq", *break the ice* "muhitni yumshatmoq, suhbatni boshlamoq" kabi iboralar tarkibiy so'zlar ma'nosidan kelib chiqmaydi, balki butunlay yangi ma'noni ifoda etadi.

Semantik jihatdan ingliz frazeologizmlari bir necha muhim xususiyatlarga ega: Birinchidan, ularning ma'nosi barqaror va o'zgarmasdir, ya'ni tarkibiy so'zlar tartibi o'zgarsa yoki ulardan biri almashtirilsa, iboraning umumiy ma'nosi buziladi (*to kick the bucket* "vafot etmoq" iborasidagi so'zlarning almashishi ma'noni butunlay yo'qotadi). Ikkinchidan, ko'pgina frazeologizmlarda obrazlilik va metaforik xarakter kuchli, bu esa ularni nutqda ta'sirchan va yorqin qiladi (*a piece of cake* "juda oson ish" iborasidagi obrazlilik kabi). Uchinchidan, ayrim frazeologik birliklar madaniy va tarixiy voqelik bilan chambarchas bog'langan bo'lib, ularni to'liq anglash uchun ingliz xalqining tarixi, an'anaviy turmush tarzi va qadriyatlarini bilish muhim hisoblanadi. Masalan, *to steal someone's thunder* ("boshqalar yutuq yoki g'oyasini o'z nomidan taqdim etish") iborasi XVIII asr teatr sahnasidagi maxsus ovoz effektlari bilan bog'liq voqeadan kelib chiqqan.

Stilistik nuqtai nazardan ingliz frazeologizmlari tilning turli uslublarida badiiy adabiyot, publitsistika, jurnalistika, hatto rasmiy nutqda ham keng qo'llaniladi. Ular nutqqa ekspressivlik, yumor, hissiy ta'sir va individuallik bag'ishlaydi. Masalan, *a blessing in disguise* ("tashqi jihatdan yomon ko'rigan, aslida esa yaxshi natija bergan holat") kabi iboralar voqealarni emotsional va ta'sirchan tarzda ifodalashga yordam beradi.

Shuningdek, frazeologizmlarning madaniy qiymati ham katta ahamiyatga ega. Ular orqali ingliz tili faqatgina axborot uzatish vositasi emas, balki millatning o'ziga xos tarixiy xotirasi va ma'naviy dunyosi sifatida ham namoyon bo'ladi. Shu bois, ingliz tilini chuqur o'rganish jarayonida frazeologizmlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning ma'no o'zgarishlari va uslubiy qo'llanish qoidalarini puxta o'rganish tilning leksik va madaniy boyligini anglashda muhim qadam hisoblanadi.

Ingliz tilidagi frazeologizmlar tilning leksik tarkibini boyitish, uning milliy xususiyatlarini namoyon etish va nutqning ta'sirchanligini oshirishda beqiyos ahamiyatga ega. Ular orqali tilning tarixiy taraqqiyoti, madaniy merosi va xalq

dunyoqarashi jonli va obrazli tarzda namoyon bo'ladi. Frazelogizmlar, bir tomondan, ma'no barqarorligi va ko'chma ifodasi bilan tilning semantik tizimini mustahkamlasa, ikkinchi tomondan, ekspressiv va estetik vazifani bajarib, nutqni boy va jozibador qiladi.

Semantik jihatdan frazeologik birliklar turli obrazlar va metaforalar orqali ma'nolarning yangi qatlamlarini ochib beradi. Masalan, *kick the bucket* kabi iboralar o'zining alohida tarixiy asosi va ramziy ma'nosi bilan tilda mustahkam o'rinishgan. Bu kabi iboralar shunchaki leksik birlik emas, balki xalq tafakkuri, kundalik hayot tarzi va madaniy xotirasini ham o'zida mujassam etgan maxsus semantik konstruktlardir.

Stilistik jihatdan ingliz frazeologizmlari nutqqa hissiy kuch, yumor, obrazlilik va ta'sirchanlik qo'shadi. Ular badiiy adabiyotda qahramon nutqini individuallashtirish, publitsistikada esa voqealarni jonli va ta'sirli ifoda etishda yordam beradi. Shu bois, jurnalistikadan tortib, akademik yozuvgacha bo'lgan barcha sohalarda frazeologizmlarni to'g'ri va o'rinli qo'llash nutqning uslubiy rang-barangligini ta'minlaydi.

Frazeologizmlarning madaniy va pedagogik ahamiyati ham juda katta. Ular orqali ingliz xalqi tarixiy voqealari, milliy an'anaviy urf-odatlar va turmush tarzi haqida ma'lumot olish mumkin. Shuning uchun ingliz tilini chuqur o'rganish jarayonida frazeologizmlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning ma'no o'zgarishlarini va uslubiy qo'llanish qoidalarini puxta o'zlashtirish tilni mukammal o'rganishning ajralmas qismi hisoblanadi.

Shu tariqa, ingliz tilidagi frazeologizmlar faqat tilning semantik va uslubiy boyligini ifodalash vositasi emas, balki millat madaniyati, tarixi va dunyoqarashini o'zida aks ettirgan qimmatli ma'naviy merosdir. Ular bilan ishlash tilshunoslar, tarjimonlar va til o'rganuvchilar uchun keng ilmiy va amaliy imkoniyatlar yaratadi, nutq madaniyati va kommunikativ mahoratni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Cowie, A. P. *English Idioms and Expressions*. Oxford University Press, 2001.
2. Moon, R. *Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach*. Oxford University Press, 1998.
3. Fernando, C. *Idioms and Idiomaticity*. Oxford University Press, 1996.
4. Makkai, A. *Idiom Structure in English*. The Hague: Mouton, 1972.
5. Palmer, F. R. *Semantics: A New Outline*. Cambridge University Press, 1981.